

ПРОСЬВІТНИЙ ЛИСТОК

Видає Пресова секція С. В. У. з полонених Українців табору Вецляр.

Виходить 1. і 15. н. ст. кожного місяця.

Ціна одного примірника 5 фен.

Вецляр, дня 10 мая 1916 р.

Акт обжаловання „іногородців“ на Росію до Уільсона,

президента Сполучених Держав.

Літа іногородців Росії вислала вчора телеграм до президента Уільсона сліду-
ючого змісту:

В неперервній недолі звертаємся ми до Вас, пане Президент, як до оборонця гуманності і справедливості, а через Вас до всіх приятелів людства, аби вас повідомили, яку тяжку долю мусять переносити наші земляки і іновірці у російським злочинним ярмі. Ми звертаємся через Вас, пане Президент, до союзників Росії, бо ми знаємо, що їм вони в своїй свободолобовивості і почуттю права найдуть наше положення невинним.

Ми приналежні до чужеплемінних націй і іновірців Росії обжалуємо російське правительство перед цілим цивілізованим світом і кличемо поміч, о зашиту перед знищенням!

Тут слідуєть по однокко обжаловання **Фінляндців, Балтійців, Лотинців, Литовців, Поляків, Жидів, У к р а ї н ц і в, Музульманів і Грузинів** проти котрих ціла російська держава виконувала свої тяжкі репресії і суровості.

Потім слідує таке: Тепер коли наші братя за Росію проливають кров і гинуть, тепер віддало російське правительство свободу своему чиновництву, щоби заспокоюва-

ло свою жадобу нищення на наших оселях. Ми не жалуємося на шкоди нанесені війсьними операціями. Але ми жалуємося на безмісильні знищення, що роблять ся на нас на розказ з чистої російської жадоби до нищення і рабунку. Ми жалуємося на підлі підозріння власних підданих, на увязнювання, висилку, на приневолення до голоду, нужду й недолі наших родичів. Ми обжалуємо за заголодження і смерть мільонів невинних наших родичів, старців, жінок і дітей, (9 мільонів виселенців). Ми не забули, що мільони наших земляків знаходять ся в російських руках, що їм зачеплено уста, і що вони мусять переносити тихо найстрашніші терпіння. Ми знаємо привичку російського правительства метити ся на безоружних родичах і кривних, коли її рука не досягає тих, що говорять правду на неї перед світом. Ми ніколи не можемо допомогти нашим бездольним землякам. Боже, схорони їх від загибелі! Але ми знаємо також, що ніхто ніколи не вірить в обіцянки російського правительства.

Ніколи не забудуть наші покоління того мучеництва, тої мартиньогії, яку заставила нас перенести Росія. Росія поневолила і поставила у безправе всі народи, що її віддали ся під опіку, вона уживає своєї сили на те, щоби власних підданих мучити і знищити наш добробут на цілі покоління.—Так Росія відтрунула від себе нас всіх, іногородців!

І вона буде й опісля переслідувати на-

ших земляків і не спочине доси, доки не осягне свою ціль: винищення всіх інородців, як особні народи в Росії. Тому кличемо до Вас: **Поможіть нам! Заступіть нас перед російським знищенням!**

Вигнанці.

*О плачмо, о плачмо на ріках чужих,
Розвіяні вітром по світу,
Повісьмо бандури на лозах хибних,
Не ждїм собі сонця нї світу!*

*О плачмо, о плачмо, що вигнані ми
Без жалу з своєї Країни,
Спитаєм ся в світі, а там серед тьми
Наш край застелили руїни!*

*У кожного звіра є своя нора,
В гадюки дулю між камінням—
А нам, Українцям, досталась жура,
Ярмо з безнадійним терпінням!*

*Не плачмо, єднаймося ми вигнані з хат,
Як пісня нам наша загрє—
Збіраймося до купи, ставаймо у ряд,
Весь світ вже про нас нині знає!*

А. С. Т.

Політичне значіння України.

Майже весь табір гомонить про відлучення України в самостійну державу, але не всі надбачають ту користь, яку несе це відірвання, не тільки Українцям, а всій Європі.

Кожний європеець, котрий бажає супокую як своїй, так і межуючій державі, говорить, що тривкий мир може повстати тільки тоді, коли повстануть дві держави; Україна й Польща, інакше по скінченню цієї світової пожежі, почнеться друга, така сама, як тільки не гірша.

Росія, що має річно приросту 3 мільйони людей, дуже скоро вигоїть ся з сеї війни і підійме на ново боротьбу за утрачені краї—а тільки, як з осередніми європейськими державами стане Україна і Польща проти неї—Росія втихомирить ся і зверне ся до внутрішньої перебудови своєї держави. Тому бажання межуючих з Росією держав від Балтійського аж до Середземного моря, а то і Швеції, Німеччини, Австро-Угорщини, Румунії і Туреччини є такі, щоби звести Росію на ступінь звичайної європейської держави, а це можливо тільки з відлученням України від Росії.

Правдивий Росіянин

теж бажає супокую своєму народові, а це можливо тоді, коли теперішній царизм розібє німецька гармата, а ніколи не побажє такої побіди, яку одержав Петро I під Полтавою, де скріпив ся так міцно царат. Тоді навіть такий народний рух як революція у 1905 р., потерпіли би поразення, то що станеть ся, коли б і в теперішній війні московський царат виїшов би з побідою? То значить, царат збудував би собі міцну фортецю; а тоді всьому народови, яким кермує акціонерна спілка під впискою „руское государство“ зась навіть і мріяти про краще становиско своєї долі.

І тому кожний правдивий громадянин, який попав у лапи акціонерній спілці „Руское Государство“ від щирого серця бажає, аби всі поневолені народи, підносили свій добробут самостійно не залежно від „акціонерної спілки“, яке лиш дбає про те, щоб як найбільш мати у своєму розпорядку бідного народу без огляду на те, чи він Москаль, чи Українець, чи він Жид, чи Лях, йому до того нема діла, а ходить об одно—щоб більше мати зиску від робучого люду.

Чи устоїть ся Україна, як самостійна держава,

коли велика Росія в союзі з Англією і Францією не змогла подужати німецького напору? Проти такого питання ставимо досвід з сучасної війни: всі народи, що творили свою національну державу, в її обороні стають дуже завзято, як Німці, Французи, Сербі, Болгары—а держави з мішаними національностями, як Росія й Австрія борять ся слабо. В Росії найбільш ледачі вояки є Великорусси, бо вони знають, що до їх землі ворог не добереть ся. Коли Україна буде наша, не московська, то українці будуть всі як один муж боронити свого добра перед напором ворога. Держава одноцільна національно є і буде найспильніша, так і буде з Україною. А якби Росія підняла на неї руку, то з тривоги перед російською небезпекою за нею будуть стояти Румунія, Болгарія, Турція, Швеція та велика Німеччина з Австрією.

Яка нам користь була би з нашої держави?

Як не відлучать України від Росії, то буде Україна за Росію платити $\frac{3}{4}$ довгу з теперішньої війни, значить 15 мільярдів. А коли повстане самостійна наша держава, то кошти її уладження будуть вносити 5 мільярдів. Чи краще платити за чужий кожух 15 мільярдів, а самому бути боснійським голієм, чи на уладження своєї хати дати третю часть сего і стати хазяєм на своїй хаті і на своїм полі?! І тоді наша Дума рішати ме, кому належить земля, як добути з чужих рук копальні вугля, жєліза, соли, живого срібла і маргану, як устроїти життя в нашій царстві, щоби бідному чоловікові краще жило ся на світі, як живеть ся в Росії. І тоді за нашу пшеницю попливе золото до наших рук, не до рук московських панів, і тоді за наші піземельні мастки попливе капітал до нашого го-

рода Київ, не до Петербурга і Москви, і тоді завітне у нас висока культура університетів, театрів, гімназій, шкіл промислових і господарських для нашої цілі і нашого багатства, не для московських заборччих плянів, московської поліції, московських панів, що без нашої землі голі як турецькі святі, а нашим добром наживаються, а нас гонять на зарізь за перзкі краї, за Царгород, за Китайські землі—цілий світ хочуть здобути кровю нашого брата, щоб ходити в саєтах та золоті та пропивати нашу кров в шампанах з повійницями.

Тим то і я кажу в імені Українців (не тих Малоросів, що лиш люблять українські пісні, театри, винівки і т. п.) а про тих Українців, котрі хочуть і дбають всею душею і тілом за добробут свого народу то ми всі бачимо одиникий вихід до кращої будучности нашого краю,—по розбиттю московського царату відновити стару українську державу, котра була б не від кого не залежна.

Та великий був би сором для нас, коли б ми пнакше дивилися на свою справу, це значило би що стати зрадником України, свому рідному народові, а допомогати царатові і його підпорам: напам капіталістам.

О такі великий сором, для тих Українців, котрі стоять на тім, щоб 35-ти мільоновий нарід, здавав ся на ласку нікчемного царату, це велика ганьба не тільки від своїх братів, але й від всього культурного світа тим наче, що ми маємо **історичне право на окрему державу**.

Ми маємо свою власну культуру, ми маємо свою власну літературу, котру нам дала сама природа, а не така штучна, як ми бачимо московську літературу, де сам Москаль мало що розуміє, а про другі народности нема що й казати, бо вона штучна.

Ми маємо власні засоби, котрими нас нагородила природа, як то: невичерпаємі копальні вугля, заліза, нафти, живого срібла (ртуті) і багато інших менералів, якими користаються чужинці, а властиво „акціонерна спілка“. Вона бере за ті невичерпаємі скарби мільярди від Англії, Франції і п. для веденя цієї різні, а не на користь нашого, чи кацапського добробуту.

Де хто з „малоросів“ закине таке питання: „Для відновлення української держави, треба заложити *багато кошту* на будову флоту, гармат і т. п. і це все треба на народній кошт робити“. Безперечно правда, що те котре творить ся для народу, то з народнього кошту, але не так, як думають і висловлюють „Малороси“ а ось як: ті мільярди, які визнача московське правительство, чи так „акціонерна спілка“ за наші скарби, та на нашу гибель, то чому ж, той же англичанин не визначить нам яких небудь 5 мільярдів, це б то одну не значну частку, яку вона довіряє „спілці“.

Це неоспоримий факт і будте певні, що не встигне оголоситись **„САМОСТІЙНА УКРАЇНА“**

як набіжить „доброжелателів“ з своїми грішми, тільки беріть та дайте хоч не великий „процент“. Отже самостійна Україна не потребує з людей стягати страшні податки, бо вона має спільний наш природний скарб, яким зможе вести оборот, а за який скільки завгодно будуть визначати чужі держави, бо то невичерпаємі народні багатства, якими поки що користає ся „московська спілка панів“.

А крім того я запитаю вас, шан. „Малороси“ чи малодуши, що вас чекає у вашій „матушкє Росії“, коли ви боїтесь великих видатків?!

Над цим добре поміркуйте, та тоді по чистій совісті признайтесь: „Всі ці мільярди, які затратила „матушка Росія“ прийдець ся обовязково виплачувати вам, вашим дітям і внукам, а будете мати за ці видатки: добру жандармерію, поліцаїв і величезну банду шпиків, на яких ваша „матушка“, не поскупиць ся, бо надбачати ме не безпеку у своїх підданих і коли ви скажете, що „не хочу платити того, що без моєї згоди визначали“, то будете ви „зрадникам“ і місця вам у „матушкє“ не буде. І тоді замість 5 мільярдів на Україну, прийдець ся вам самим Малоросам платити 15 мільярдів на голу велику Росію!

Демократичний дух України.

Може хто буде з „Малоросів“ боятись що не маємо свого царя, та своєї буржуазії, то на се маєм вповні задовольяючу відповідь. Наша держава існувала тоді, як Москви й на світі не було, і в нас хоч і були Князі, але головним провідником і Царем був наш демократичний дух, який рабського поклону не терпить і дивить ся на чоловіка, якого він би не був сословія як на звичайного чоловіка, а не видить в цареві Бога.

І хоч ми підпали під гнет чужинців, але того демократичного духу не в силі ніхто вибити з нашої душі і віну нас живе й доси і буде жити.

Коли у кожного з нас існує такий правдивий „Царь“, то ми не потребуємо боятись того, що на український стіл дадуть з якої небудь держави царя, бо він не буде у нас „самодержавцем“ а повинуватиметь ся тим законам, який ухвалить наш народний парламент, наш демократичний дух.

Що ж торкаться того випадку, колиб хто задумав знов загарбати під себе наш край, то в такім разі ми будем мати не 35 мільонів населеня, а плює всі балкарські держави і середні європейські держави стають до нас в обороні європейської рівноваги.

І так Ш. братя єдина путь до кращої будучности: Від будова Української самостійної, ні від кого незалежної держави.

С. Журба.

Наш голос

на посвяченню прапору І-го Українського полку
ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА „Запорожської Січі“.
(Опис свят).

Світлим, безмірно-милым спогадом про події з життя в неволі лишиться ся у кожного з нас спо-мин про Свята відродження нашого славного Запорожя, які ми мали нагоду бачити за свій побут у Рапшатському українському таборі полонених, як делегати від вецлярського табору.

Дійсно, що не вмер ще дух наших славетних пращів в серцях українських полонених, яких мачоха—недоля заклала на далеку чужину, в неволю, за тисячі верстів від рідної Неньки-України. Ні!—Ще жне він і вистарчає кинути пскру, щоб занедав він ярким полум'ям любови до пригніченої Вітчизни і щирим бажанням зєднано стати в оборону поруганих прав і на визволення свого народу!

Ярким прикладом сього є *посвята Хоругви І-го Українського полку ім. Т. Г. Шевченка „Запорожської Січі“*, яка відбула ся в середу 26-го сього квітня в рапшатському таборі. Подасмо на скільки дозволяє місце, короткий огляд цих незвичайних Свят, які колись докладно будуть записані золотими літерами на сторінках української Історії.

Ще з вечора 25. квітня, у табору стали підходити, прибувши з різних українських таборів, делегати полонених, яких радісно витали тисячі рапшатських товаришів із оркестрою на чолі.

Рано 26. квітня, на площі 8. б'юку відбула ся парада і гімнастичні вправи Січовиків. Уявити собі сотки молодих, здорових хлопців, убраних у модерні козацькі однострої, які як один чоловік, приладною громадою, роблять те, що розказує їм їх отаман і роблять се не автоматично, а так, що грома мимовільно виявляє собі замість їх,—давніх спортів виконуючих священний танок перед статуями богів!

В 4. год. дня в залі театру зібрали ся: Президент С. В. У. члени Рапшатського і інших Просвітних Відділів, Українські полонені офіцери, Січовики, члени таборових організацій і учні,—а також делегати від українських таборів Німеччини і Австро-Угорщини. Свята відкрив кошовий писар промовою до полонених, в якій ярко характеризовав історичне значення даного моменту і під кінець,—запросив виборних від Фрайштатського, Вецлярського і Зальцведельського таборів, тт. бути „батьками“ свят, згідно з давніми традиціями Запорожської Ради. Запрошені заняли свої місця. Відтак відбув ся дуже цікавий церемоніал вибору полковника, якому Кошовий Отаман вручив полковницьку булаву і побажав, щоб його полк був „славним і хоробрим, як орел, здоровим як вода і багатим як земля!..“

Батьки винесли прапор і таборовий нап-отець приступив до обряду освячення й прапор був передан вибраному полковникові і той торжественно обіцяв „боронити його з своїм молодецьким полком“ до останньої кроплі життя!..

Відтак почало ся привітання від родженої Січи від присутніх гостей, між иншими від делегата нашого табору, т. А. Полуботка, який сказав приблизно так:

„Славні брати Запорожці! Вітаю вас іменем Вецлярського Просвітного Відділу й Українських таборових організацій і бажаю вам бути дійсними нащадками наших славетних предків, які кровю своєю боронили Вітчизну від злих ворогів і завжди стояли на сторожі її волі і незалежності! Помогай вам Біг у перенятій вам справі визволення і освіти нашого пригніченого народу!“...

Всі промови покривали ся дружними і гучними окликами: „Слава!..“ Відтак усі присутні тричі проспівали „Ще не вмерла Україна“ і радісно—возбуджені розійшли ся, щоб на завтра рано знов зібратися для привітання високих німецьких гостей і продовження свят, які пройшли по такій програмі:

- 1) Вітання гостей на брамі VIII бл.
- 2) Прихід Січі.
- 3) Хор злучених таборових співаків різних таборів.
- 4) Промова до Січовиків.
- 5) Хор Фрайштатців:—„Заповіт“.
- 6) Промова Січов. полковн. Ш. до гостей.
- 7) Марш Січі.
- 8) Січові вирази і спів усіх хорів з Рапш., Фрайштату, Вецляру і Зальцведеля. По обіді було народне гуляння з забавками, льотересю, співами, музиками і танцями. В 5-ій год. дня в театрі відбув ся незвичайно-чудовий концерт Фрайштатського Арт. Гуртка зі співучастю великого українського співака і артиста п. **Модеста Менцинського**.

Концерт до глибини душі зворушив присутніх особливе точки виконані п. М. Менцинським. В п'ятницю рано відбув ся в театрі спектакль заходом тт. Фрайштатців; ставив ся „Бурлака“, драма в 5. діях. Вистава пройшла дуже гарно і заслужила неперервні оплески присутніх.

На с'їм закінчили ся перші Січові Свята, які на завжди лишаться ся в серцях присутніх,—як найкращі спомини життя! Дійсно, що: ще не вмерла Україна і нашим найщирішим бажанням є, щоб і у нас у Вецлярі як найскоріше вибрала свого полковника Запорожська Січ і ми діяли ся нагоди бути на власних, подібних святах!

А. Полуботок.

Гісторичний календарь.

Ой чи той то Хмель, чи не той то Хмель,
Що на тики веть ся?
Ой чи той то Хмель, чи не той то Хмель,
Що з Ляхами беть ся!

Народна пісня XVII ст.

6 мая 1648 р. Великий український гетьман, Богдан Хмельницький побив Поляків над Жовтими Водами. (є се річка в Верховодніпровському повіті, що вливається в Інгулець в Катеринославщині)

З початком XVII ст. під Польщею.

ставало українському народови все гірше жити. Польські пани нанеребій випрошують у короля усякі „пустині“ на Україні, дарма, що в тих пустинях були свої хазяї—українські люди. Будують міста, містечка, замки і туди закликають селян на „свободу“ на 30 літ—а саме тепер ті 30 літні свободи скінчилися і весь люд став панськими підданими.

Козаків теж усіх (крім реєстрових-записаних у книгу) повернуто в піддані. Настав для панів рай! палять ліси на поташ, засівають безмежні лани пшеницею—і все виводять за границю через Німеччину до Іспанії, що привозить золото з свіжо набутої Америки.

Але вести велике господарство панови не з руки. Найшли собі пани поміщика — Жиду. До XVII ст. Жиди тільки де-де помістах сиділи, а тепер вони розсипались по усіх панських фільварках, по маєтностях. Жид панови і продає, що треба, і поташ та селітру добуває і корчмою орудує і в аренду всячину бере. З усього він і дохід добуває і на гроші переверде!

Дійшло до того, що польські старости (нині губернатори) оддавали їм в аренду староства, а самі спокійненько у Варшаві та за границею бавилися до схочу, губили золоті підкови за український піт і кров з Іспанії рознабуті. Жид став правою рукою пана дідича—і не раз брав у арен-

ду церкву. Діло в тім, що польський уряд дивився на церкву, як на свій дохід—все одно, як от млин або корчма і тому коли пан ставив пона, оддавав йому в аренду церкву за велику купу грошей.

Часом пан оддавав церкву в аренду прямо Жидови—а жид вже за все брав, ніхто не мав права охрестити, одружитись, похоронити родичів, не поклонившись перше Жидові. А коли люди бунтовались—то він замикав церкву і люди розходилися по хатах нераз з несвяченими пасками. Се дуже обурювало людей і хоть тут не так були винні жиди, як пани, що такі порядки позаводили та ненависть до „жида“ випросила страшенна, і коли вибухла Хмельниччина, однаково доставалося їм жидови й панови. А вибух сей наступив 1648 р.

19 квітня 1678 вибрано гетьманом сотника Богдана Хмельницького, що виховував в Жовкві і Ярославі в Галичині у добрій військовій школі гетьмана Жовківського і мав масток Суботів по

батькови, звідки приготував ціле повстання.

Бо тоді добре дбали сини України; наші славні предки, вільні казаки, не видавали своїх вільностей дешево не казали: „нехай, може так і треба,“ ні! А казали: „Ляжемо кістками всі до одного, а не діжде панувати на Україні поганій Лях!“

Бачив Хмельницький, бачили й козаки ті кривди, і бачили, що їх сила супроти Ляхів, тому треба шукати помочи деінде, а боротись конче потрібно, тож удав ся Хмельницький до новоспеченої Москви, але вона так боялась Ляхів, що й думати не хотіла стати супроти їх.

Нема ради, треба з бісурменом - Татарном єднатись, бо час був постояти за себе, або пропасти!

Зробив умову з татарським ханом,

Хмельницький, рушив з усім військом своїм і татарами на твердиню Кодак, бачивши, що не годить ся такий великий твердині літатись по заду, той зруйнував його і пішов далі.

BOGDAN CHMIEL
S. R. M.^{us} Zaporohsc.
Sculp. Wautmans sculp.

NISKY Exercitus
ensis Praefectus

Joan. Meyfens exc. Antwerp.

Портрет Богдана Хмельницького з латинським підписом і гербовим знаком, зроблений в Антверпії в ниніш. Бельгії.

Отаборився між річкою і балкою Очеретиною у Чорному лісі, а Татари Тугай-беєм на чолі стали трохи далі. На другий день приєдналися і реєстрові козаки, тобто такі, що Польща вислала їх проти них, уважаючи за своїх, але вони не хотіли йти проти своїх братів і тому польську старшину повбивали. Хтож із старшин згодився стати проти Ляха, то того лишили і в оден голос згодилися стати по стороні Хмельницького, бо він боронив козацькі вольности і віру православну України.

Зійшлися козаки з Ляхами, але панки-ляшки не витримали того наскоку і почали відступати, коли оглянуть ся, а позаду піднялась курява, то татари наскочили на їх і почали „крутити веремія“ тобто надівати аркани на шию ворогам, стріляти з сагайдаків, топтати панків своїми кінцями і т. ин.

по 16 рядів під машинні кріси для того, аби лиш засіяти поле трунами), а робив все обмірковано, обраховано тоді й до діла.

Кривоносові та Тугайбеєві з 6,000 козаками, він звелів зайти ззаду Ляхів у густий ліс, перекопати усі стежки, позавалювати хмизом, а в самій гушавині поставити гармати і так дождатися Ляхів. Разом з тим він вислав Микиту Галагана з невеличкою ватагою, аби заманив Ляхів у той ліс.

16 мая 1648 р. розбив нас Богдан велику польську армію під Корсунем і полонив обох гетьманів М. Потоцького і Калиновського. А було се так: Ляхи перехопили М. Галагана, та почали випитувати його де й скільки є у Хмельницького. Галаган набрехав їм чимало. Налякалися ляхи тієї брехні і стали відступати до Богуслава, а Галаган узяв ся показати їм шлях, тай повів їх у той ліс де засів Кривоніс.

Похід Б. Хмель-

ницького

з Тугай-беєм

на Поляків.

Страх напав на Ляхів і нема що робити, як тільки просити Хмельницького згоди. Закадав, щоб ляхи віддали всю гарм. Ляшки під проводом Степана Потоцького на се згодилися. Пішли панки-ляшки назад смутні, та невеселі, але по дорозі у княжих байраках напали їх татари і почали Ляхів з їх гарматами класти.

„Отсе вам панове, казали козаки за те, що схотіли з козаками у згоді жити: краці вам були жиди-збойці, чим занорожці-молодці?“

Багато набрали тоді козаки добра у польському таборі, але Хмельницький не ушмавав ся тією славною перемогою; він добре знав, що ще є велика сила польського війська і задача впереді не мала стоїть, а свого війська не такто багато всього з Татарами 1600, з яким і рушив на Корсунь.

1600 війська супроти величезного числа Ляхів пускати у бій годі, тому Хмельницький надумав хитрощами одолати свого противника, а він до цього був здібний і даремно людської крові не лив (не так як тепер москалів по милости Божій жмуть

Несподівано іззаду наскочив Хмельницький. Ляхи перелякані кинули ся тікати у ліс тай ускочили у тамінне болото. Стали його обходити і понали у глибокий яр, а там їх стрів Кривоніс із гарматами. Перелякані Ляхи тікали світ-заочі. Вози, гармати, коні, люде, що не застряли у болоті, покотили ся у яр, позастрявали у рівчаках, що поконали Кривоносові козаки.

Хмельницький бачучи таке, вскочив у саму середину ворогів і у пень розбив Ляхів.

Без числа побито їх, багато взято у полон, а з ними й гетьманів-ляхів, Миколу Потоцького, та Мартина Калиновського і щеї 80 значних панів. (1,300 талярів гармати, 4 коругви, клейноди, 2 булави, 2 бунчуки і 800 бранців).

Велика здобича на той час лишилася козакам. Полонених Ляхів подарував Хмельницький татарам, а ті погнали їх у Крим, сподіваючись великого викупу.

І так Хмельницький вибив ся з під польської

кормити і став міркувати над тим, щоб Україна була не від кого не залежна держава, а для цього він мусів мати добрих союзників, бо Україна, почитай, вибилась із сил у ріжких боротьбах за своє краще існування, тоді як Польща ні в яким разі не хотіла зрікти ся прав над Україною, яка випадково дістала ся до їх рук.

Уся Україна тоді повстала і освободила землю ставши панамі Українці на всі груди заспівали:

землю і питають: чия се земля, де люди? „Польська земля!“—кажуть Ляхи, і давай переменювати церкви на костіли, заводити польські школи, переселювати польських монахів і містечки: аби наші діти приводили на польське, а для Мазурів займали нашу землю.

Але, Ляхи, схаменіть ся, бо лихо вам буде, як наш народ повернеть ся і знов спалахне повстання на всій Україні і накинвасте пятами до

Наскок козаків

В. Хмельницького
на Поляків.

Та не буде краще, та не буде лучче
Як у нас на Україні:
Що немає жиди та немає Ляха,
Не буде зміни.

А нині така сама велика хвиля настала!

Ось наступають з великою війною на нашу землю Німці проти Росії, а польські пани і ксьондзи з попами вигоняють наш православний народ з землі у глибину Росії. Приходять Німці на пусту

своїї Варшави. Наш народ не стерпить польського панування і всі в один голос закричуть:

Ой чи бач, Ляше, що по Сян наше! Ми твого не хочем, не сягай і по наше. Ляжем кістьми всі до одного, а не дамо в нас господарити чужим, бо земля наша, то й нам належно її віддати від Кавказу по Сян! І тоді у весь народ заспіває знову в один голос:

Та не буде лучче, та не буде краще
Як у нас на Україні! **А. Журба.**

Весна.

*Вже зняла з себе природа
Скаторть білую снігів;
З гір біжать, рокочують води,
Рвуть ся ріки з берегів.*

*Ізза моря наша птиця
Прилітає в рідний край;
Зеленіє вже травця,
Свій убор міняє гай;*

*Там і сям фіялки сині
Виглядають із трави;
Скоро в лузі на калині
Защебечуть солов'ї.*

*Гріє сонечко і тиви
Своїм сльвом золотить;
Ллють ся жайворонка співи,
Комашня гуде, брентить.*

*Небо лагідно синіє,
Воздух чистий, мов криштал;
Де-де хмаронька біліє,
Пливучи в безмежну даль.*

*Од полудня повіває
Теплим подихом зефир;
Все неначе оживає;
Веселить ся Божий мир.*

Лобода.

Як би...

*Як би всі земні народи
Між собою жили в згоді
І во ім'я честі й слави—
Несправляли мир кривавий:
Як би кулі та канони
Перелізли вони в дзони;
А шаблі, списи, кинжали
На плуги перекували,—
Щоб замість огню і крови
Словом правди та любови
Покорили ворожі сили;
Щоб на віки залишили
Свої дикі бенкету,—
То на нашій на планеті
Стало б вічно панувати
Боже царство благодати.*

Лобода.

Привіт нашим гостям із Австрії.

1. мая о 10. годині рано до нашого табору завітали давно бажані дорогії гості із Фрайштатського табору полонених (з Австрії).

Привіт Вам, Сердечний, теплий привіт

Дорогії Гості-Братя!

Привіт Вам, Славні Робітники відродження нашої національної думки.

Нема слів привітати Вас так сердечно, щиріше, як відчуваємо на серці. Своєю гостинною Ви принесли свіже здорове повітря... сильну енергію духа... надію на те, що праця росте і обернеться в велике діло. Не змога виказати те велике радісне зворушення, яке принесли ви, Товариші, до нашого табору. Велику подяку приносим Вам за те, що Ви зразу стали до заемоги і зробились співробітниками нашого діла. Після довгої недолі слёз безрадности і внутрішнього розстрою ми стрінули кріпко згуртованих людей... Двісті літ нас гнітили, не давали нам усилити ся, а в сучасну війну нас зовсім хотіли придушити... Але думка невміруща і коли після довгих терпінь існує ще українська нація, захоті-

ли вороги зовсім стерти і слід нашого життя... на зустрічу встала Істина. Радуйся, радуйся земле! Наша думка встала зо всею своєю грізною постаттю і несесться нам днями кліч: Ми бажаємо волі. Ми бажаємо самостійної України! Ми можемо називатись синами України, бо ми бажаємо! А хто уже бажає, той уже не раб! Ще раз вітаємо вас в обіймах йти до кращої будучини! Повстане вільна Україна, нехай культурний світ займе її в свою семью. Слава нашим Братям Дорогим гостям. Слава святому З'єднанню. Дай Боже, щоби внали кордони між нами і тоді:

Від Кавказу по Сан лиш один буде лан,
Його власником нарід цілий—
Спільна праця і край, блянсе воля і рай:
України вінець золотий!

Ш.

Гостям із Фрайштадту.

Привіт Вам, гості дорогії,
Вкраїни щирії сніни,
Борці за мрії золотії,
За честь і долю Вітчизни!

Поваги й дяки слово щире
Прийміть сьогодні Ви од нас;
Ми раді Вам, друзі, без міри
І од душі вітаєм Вас!

Шануємо по змозі й сплі,
Яку в неволі маєм ми.
Гостина Ваша, братя милі,
Для нас мов сонічко з пільми.

Розвагу й радість Ви з собою
У наш куточок принесли,
І для борби за кращу долю
Нам спл духових підлили!

Позволь нам, Боже, на Вкраїні
Також Вас, браття, привітати
І для загальної святині
У спілці з Вами працювати!

Лобода.

Побут т.т. Фрайштадців у нашім таборі.

1-го сего мая до нас прибули бажані й давно ждані гості товариші з Фрайштату, (у Австрії) зі своїм хором і музикою.

З великим одушевленням стрінули їх т.т. Вецлярці, і поєвому старому звичаю, вітали їх хлібом—сіллю та теплим братнім словом тов. полон. В. і члена Просв. Відділу проф. В. Пачовського.

2-го мая, у „Народнім Домі“ т.т. Вецлярці дали для загалу забавний концерт, у яким взяли участь т. Фрайштадці зі своїм духовим оркестром.

Вечір провели чудово. Слухаючи народні рідні пісні і музику, на хвилину забудеш ся, що живеш у неволі і думи летять до рідної оселі на рідний край Україну...

Присутнім надзвичайно сподобала ся своя рідна музика, в'якій т. Фрайшт. уміло виявити красу й багатство нашої рідної мелодії.

3 мая, вечером т.т. з Фрайштаду дали концерт у „Народнім Домі“ (спів, дух. муз. й деклямація) на чолі дерегентом проф. Турулою.

Співали й грали. Як народні, так і ин. пісні чудово, навіть на волі не кожному доводилось чути таке мистецько виконане пісень. Пісня Лисенка-Шевченка „Було колись на Україні ревіли гармати“ особливо причарувала нашу публіку, але було чути, що всі пісні виливались із глибини душі, а це винюняєть ся лиш тоді, коли до діла становлять ся уміло й з повагою, а останє видно було по їх роботі.

Не одного з тов. цікавило, що оден дерегент, управляє разом хором і оркестрою.

Під кінець концерта, оден з Фрайшт. делегатів тов. Чимара, держав промову, в'які виказав щирий привіт від імені всіх тов. Фрайштадського табору, які просили, аби він т. Чимара, своїми устами, закликав до праці, до освіти всіх товаришів Вецлярців і ин., вказуючи на те, що освічена людина може принести користь як собі з окрема так і своєму рідному краєві, особливо.

Темна, не освічена людина принесе, як собі так і цілому загалу саме нічого, а більше лучаєть ся—принесе зла, і того зла він недобочати ме, бо він людина темна.

І тому, хто хоч крихітку має в душі любові до рідного краю, до рідної сім'ї, до рідних дітей, мусить принести їм освіти, бо наш край матеріально знищений у цій війні, що годі не освіченій людині допомогти,

Тим паче, що наші брати там на Україні уже чекають на нас з певною надією, щоб разом осушити те зло, яке творить ся нашому селянству. Під кінець промови побажав: щоб як найскорше ми згуртувались і спільно обмірковували свої спра-

ви, бо „там“ буде за пізно і не буде можливости зробитись, туди ми повинні явитись цілком підготовленими до помочи своїм братам, а тут ми не маємо за собою а ні поліція, ані жандаря, і це великий плюс у нашім згуртуваню.

Від т. Вецлярців зложив щирю подяку проф. Лепкий за їх добре бажанє і чудові співи й музику, звирнув ся до всіх присутних завважав: що ми перед своїми власними очима бачимо яркий приклад, котрий пригодить ся приложити в житю кождому, ми бачимо грубий бас, тоненька флейта і інші різні музичні струменти сами між собою різняться ся, а коли вони грають одну пісню разом, то так чудово ладять зі собою, що не наслухаєш ся. Ми чуємо, що ці різні струменти гарно грають нашу рідну пісню.

Дорогі братя! Надзвичайно булоб гарно, колиб і ми не рахувались з тим, що той багатіший, а той бідніший, той більше освічений, а той менше, та згуртувались у одно тісне, одноцільне! і разом провадилиб ту нашу пісню, що тепер заінтересуєть ся нею цілий культурний світ! І коли це зробимо, то будьте певні, що ця наша пісня—висока ідея, котра завдяки війні зробила величезний крок, скінчить ся так лагідно й приємно для нас, як оці різні струменти заграли нашу рідну пісню. Наша пісня лунає на цілий світ і коло пульніта стоїть дерегент і виравляє всею музикою так наша Українська ідея управляти ме всіма нами, з гуртованою силою!!!

По скінченю концерту тов. Полуботок в горячій промові ярко схарактеризовав сучасне положенє наших земляків на занятій українській території, на Волині і Холмщині, при чому порушив питання про польські заходи на наших землях, а відтак щиро прохав присутних згадати свій громадянський обовязок і о скільки є можливим,—допомогти матеріальними жертвами на устрій і утриманє наших українських шкіл на Волині і Холмщині. Промову стрінупо гучними оплесками і окликами „Згода!“

4 мая по обіді відбула ся прогулька, всякі взяли участь і т.т. Фрайштадці. Під такої духовій оркестрі, приємно було проходжувати ся по між лісом, на свіжій повітрі.

На відпочинку, музика грала чудово, і не одному пригадало ся, немов би на рідній Україні це все дієть ся...

І вернули ся до табору з свіжими силами, думками й надією, „ще незабаром настане та хвилина, і будем проходжувати ся на вільній Україні!“

6 мая на таборівім вічі т. Арис у своїй промові вказав на одну нашу спільну похибку, а власне, що наші вороги дбають, аби народний гнів звернути від себе в'який небудь бік, а часто на жидів. І не оден з нас чув, клич „чорної сотні“ „бий Жидів, спасаючи Росію“ але подивім ся близенько тай побачимо, що то є інтрига „чорної

сотні“ і жиди разом з українцями не мають жадних народних прав.

Тому, чим звертати свій гнів на який небудь прегноблений нарід, то краще подати оден другому руку! І спільно йти проти загального нашого ворога—Московського абсолютного царату (правління).

8 мая наші дорогі гості т.т. Фрайштадці, лишили наш табір, але їх думки й бажання не покинули нас, і вони в наших серцях остануться на віки. Т.т. Вецлярці випровожали їх аж до залізничної двірця.

По братерськи попрощались з жаданням бачитись як найскорше на вільній Україні у Києві.

С. Журба.

Несподіване віче.

Прощальний концерт земляків Фрайштадців, що в своїй артистичній поїздці по українським таборам ласкаво завітали і до нас у Вецляр, закінчився несподіваним і дуже гарним по вражінню вічем.

Після знаменито виконаних точок музики, співу і деклямацій і після привітання і подяки гостей Ви. Командантам нашого табору, сказав *прощальну промову з боку Фрайштадців* тов. Ч. Ся промова явилася відповіддю на запити наших невідомих товаришів, котрих наслухався шановний промовець за час свого побуту, у нас.

Зясовавши тяжке, неурівноважене життя української пації порівнянням його до старого Дніпра з його розливами, заносами, з його грізними порогами в протилежність з німецькою нацією з їх великим Рейном, которого всі береги любовними руками обложені камінням, щоб повнії води йшли в згоді з бажаннями і волею нації. Як Рейн служить знаком здійсненої сили німецького духа, так Дніпро вказує на ще не зібрану повну перехід силу української нації. А все те залежить від керманців, від тих, що володіють та зверху кермують волею народу. Поганих керманців ми мали на протязі довгих століть і тяжко було з боротись. Замітні успіхи цієї боротьби в користь народу були тільки після неурядних воєн, як Кримська війна, після котрої народ визволився із кріпацтва, як Японська війна, після котрої народ здобув хоч куций, але все ж конституційний лад держави.

Після ж такої великої війни, як нинішня, мусять бути великі і великі зміни в нашій державі на користь її народам.

Може бути, що Росія побідить, тоді мусять зорганізовані і свідомі, чого вимагати від правительства, як воно буде готувати реформи після цієї великої війни.

Може буде знов і таке, що частина наших земель підгорнуть під себе Німці, або Австрія—тоді мусять знати свої права і обовязки в тих державах, щоб вибороти собі найбільше волі для нашого народу.

Може бути ще таке, що Росія буде так розбита і мимо нашої волі, відіють Німці уся Україну, або хоч половину і чужі держави змусять їх оголосити „Самостійну Україну“, тоді мусять бути знов зарганізовані і знати, який лад завести на Україні, або бідному народови краще жилося там, як у Росії.

Тому найбільш нам, Українцям, треба готуватись, бо на всякий випадок тим більш ми будемо мати користі, чим ліпше до тих можливих випадків приготуємо себе. Згуртоватись та зрозуміти, як слід, свою користь ми можемо тільки нині, поки маємо вільний час. а після миру буде пізно, бо тоді життя буде вимагати від кожного з нас багато діла і діла.

Вся робота, що тут, як і по інших таборах, ведеться і прямує до того, щоб угадати те діло, щоб на всякий випадок, на всякий результат війни були ми уоружені знанням, розумінням і шлюнованням наших власних інтересів.

Закінчивши промову тов. Ч., пропонував відкрити дискусію на свої слова та просив забирати слово з боку Вецлярців, для чого також пропонував вибрати голову віча. Всі одностайно просили тов. Ч. бути головою віча, на що він і згодився.

Від імені організації Вецлярського табору тов. Б. зложив подяку товаришам Фрайштадцям за їх приїзд до нашого табору, за музику, спів, за широкую агітацію в користь просвітної праці серед наших товаришів і за влучне пояснення нашої української справи.

На дальші прохання тов. голови віча забирати слово ніхто не обзивався і повна і збентежена настроя саля мовчала: ніхто не хотів казати, що в нього болять, чого йому треба від цього великого зібрання товаришів земляків.

Тоді взяв слово другий промовець з боку Фрайштадців тов. А. Дуже а дуже влучне і міцне було слово шановного промовця і правдиве було те слово, як Божа роса.

Довго і гарно промовляв тов. тов. А. до слухачів, кажучи, що від питань життя ніколи і нігде не утічем, нагадуючи про потоптані народні права та закликаючи до сміливого гуртування, до здобуття волі і кращої будучини.

Під впливом цієї промови прорвалось слово і з боку товаришів Вецлярців у одиниці широкої маси слухачів. З піднесенним духом і запалом говорили один за другим багато промовців, порушуючи різні питання просвітної праці і української народної справи і звали до єдності і боротьби.

Один товариш сказав слово в тому напрямі, що багато вже крові пролилось і що тепер годі вже кликати на боротьбу, а добре буде й те, що хоть цілими лишилось.

Другії товариші одвітали, що сама організація, єднання і просвіта являється боротьбою за краще положення, бо головний чинник пролиття крові робочого люду є несвідомість і темнота. Се тяжко зрозуміти і тому над сям треба зостановлювати ся і продумувати, ізучати се питання. А знов же, як відпихати ся від клича боротьби, то тим її не омине, а тільки в гіршому положенні опинимось. Як би ми відпихались від всяких питань та думали б по старому жити рабами, то може після миру поженуть не забаром нас знову на війну чи проти Китаю, чи проти Англії, не питаючись у нас, не кажучи нам, за що ми мусимо гинути.

Порушили також питання про те, на що нас, *Українців отділили*, чому особно від інших земляків по державі учимось, що мовляв сям ми розбиваєм свої сили, що не йдем всі разом, як один, а кождий нарід зосібна. На се одвітив тов. Ч. в тих словах, що як кожда нація держави гуртується пасамперед в самій собі на підставі своїх власних інтересів, то тим прокладається найкоротший шлях до всіх цілей, тим самим сили всіх націй проти спільного ворога не зменьшують ся, а навпаки збільшують ся, бо сили кождої великої народної організації найбільші є тоді, коли та організація є національно одноцільна. Коли буває одна загальна організація для всіх націй і для всіх цілей, то починається ще більша ворожнеча, ще більша дезорганізація і слабкість.

Тим користується ворог та більш нацьковує одну масу нації на другу і розбиває грізну хвилю проти себе. Ми не хочем рішати справи чужі, ми рішася насамперед свою власну справу, котру ми ближче повинні знати, а вороже проти робочого люду інших націй ми не стаєм, бо йдем до інтернаціонального союзу з ним на підставі наших власних і спільних інтересів.

Ще з гарний кличем виступав мов Ч. за те, щоб більш терпцю було у незгідних по переконанню партій, щоб більш було поваження до чужих поглядів, щоб усовувати некультурні засоби боротьби поміж собою, памятаючи те, що несвідомість є наш найбільший ворог.

Виступали потім зі щирими привітаннями Голова Просвітного Відділу нашого табору Д-р П. і представник Просв. Відділу Фрайштадського табору Д-р С.

Ще зголошувались промовці, ще хотілось говорити, але за пізнім часом мусіли закінчити віче.

Загреміли перші звуки гімна „*Ще не вмерла Україна*“, всі стали і міцно, з одушевленням проспівали з хором і оркестом музики сей гімн, що так відповідав настрою присутніх на вічу.

Тихо, благоговійно розійшлись з віча по ба-

ракам, дякуючи в душі товаришам Фрайштадцям за те, що вони зуміли зворушити ум і серця святим огнем правдивого слова.

Довго ще балакали в сей вечір, розійшовшись по баракам про те, що і як говорилося на вічу, та про те, про що на жаль не успіли поговорити.

* * *

На другий день рано зібрались наші товариші провожати Фрайштадців на вокзал. Щось прикувало нас до них, щось ворухилось у душі таке, що хотілось пройтись нога в ногу з ними хоть до вокзалу.

Построїлись і з музикою ружили маршем на стацію.

Ще привітне слово від Вецлярців і стали прощатись.

Сіли на потяг Фрайштадці, ще і ще заколихались із вікон вагонів жовтоблакітні прапори, хусточки, шапки на привіт Вецлярців і хутко поворот поїзду сховав від наших очей дорогих товаришів.

Далі і далі грохотів поїзд, увозячи наших гостей до нового табору, до нових товаришів.

Счасти Вам Боже!..

П. Горобець.

Події в світі.

З брехні не мруть, тільки більше віри не ймуть.

Так ніхто не йме віри Сполученим державам в **Америці**, що вислали грізну ноту до Німеччини, щоб занехла підводними суднами затоплювати кораблі, а то піде війною, хоч не оружем поки що, а папером грозить Іван великовоїнний, що одним махом побивахом сто душ повбивас. На се Німеччина одповіла, що не перестане дальше так воювати, бо тільки тим робом оборонить ся перед Англією, якій від початку війни затопила 1½ мільона тон, значить 7000 тон денно. Америка сіла, тай мовчить. А Англія далі стоїть на тому, що

чужими руками добре гада ловити,

тай підгоджує всі неутральні держави до війни, а сама щойно тепер над тим думає, щоб стало військом мати, але не до бою, а до мира, бо хто буде мав армію за собою, той більше виборгус. „А ви, кохані союзники, за мене кров проливайте, поки не упадете, а я вам тоді подиктую, що кождому належить ся, бийте ся аж до побіди, хоч шкура за вичинку не стане!“ Всім малим народам в Євро-

її волю обіцяє, а про своїх Ірляндців не каже, та
поганому виду нема сиду:

Ірляндія в Англії, що Україна в Росії. Англійські панни захопили землю в Ірляндців, обложили їх великими податками, переслідують, як протестанти їх католіцьку віру, захопили в свої руки увесь промисл, замінили увесь народ в гельотів, себ то в чорних рабів без просвітку і права. Тепер щоб змусити їх добровільно вступати до війська бороти ся за своїх гнобителів, завели такий лад, що Ірляндія гине з голоду. Серед Ірляндців є дві партії, як у нас на Україні: партія „автономістів“ що хоче жити під Англією, забезпечивши собі автономію, і друга партія: „сінфейп“,—самі собі, себ то **самостійники**. Ті самостійники підняли 25 квітня повстання в столиці Ірляндії Дубліні, числом 15,000 оголосили самостійну „Ірляндську республіку“ обсадили головні уряди, аж Англійці мусіли здобувати їх військом і арматами на улицах міста. Виявила ся кривава боротьба, в якій полягло 300, а 700 людей ранено. Ув'язнено понад 3000 повстанців, 179 важких будівель повалено, а шкоди доходять до мільйона інтерлінгів. Хоч і здавлено кроваво се повстання, але кров ніколи дармо не плеть ся і увесь світ стане в обороні кривди Ірляндії, бо показало ся, що Англія, бубнила в бубни свободи всім народам, а в неї самої самої

славні бубні за горами, а злизька шугуртани!

А тимчасом турецькі війська під проводом Німців захопили твердиню Кутельамара над Тигром в Мезопотамії і полонили 13,000 Англійського війська, яке сховало ся в колїні Тигру по битві під Ктезіфоном ще 6 грудня мин. року. Се болючий удар для Англії, бо з тою подією вся її надія на захоплене Багдату втрачена. Не могла Англія там ніякої помочі в пустині дати, а ні російські війська допомогли що йдуть від Ісфагану—яким також добра наука:—не заганяти ся за далеко, добре кажуть:

Не спитавши броду, не влізь у воду.

А Греція беть ся, як риба об лід. Чужі хозяями в неї: Англія завела блокаду фльою на остров Тасос, війська перемашеровують через її землю, на морю обступили її фльота французська і англійська, хоч не хоч у війну вступай! А король поїхав до Берліна, габінет уступив, в краю затрівожене змагаєть ся:

чи собою в пеня, чи собою в дуба то все тобі дуба.

Сербському війську, що сидить на Корфу каже Англія і Франція йти на французський фронт, Росія і Італія кажуть йти болгарський, а король ні військо не хочуть, та дарма

на чийм крилі сидиш, тому пісню співай!

А Росія по невдачі знов змінила команданта, на західнім фронті на місце Іванова прийшов генерал Брусілов, хотів ратувати Францію, але наступ на півночі проти Гітценбурга не удав ся знов—20 цвітня взято 5600 салдатів, 60 офіцерів в полон за 28 машиновими крісами (кулеметами) і одною арматою. Супроти того покликано до війсь-

ка 1897 рік на 8 мая. А що нема оружа, кому виробляти, покликано на директорів і інструкторів Французів до фабрик оружа, а Бельгійців до армії і хоч найновіші обчислення російськи втрати до 1 грудня 1915 р. виказали Росії втрату 5½ мільйона людей, а Росія вперта далі готуєть ся до офензиви.

Хоч убий Москаля, а він зуби вискаля.

Сам не може собі допомогти, а своїх 15,000 людий вислав до Марсєлії у Францію на поміч Французам, але без мундурів і амуніції, має, бачите, арматного мяса доволі, то й до Франції вислав, Французи взяли їх на автомобілі, повезли вдовж Франції, аби показати своєму війську, тай на тім кінець. Тепер ходить чутка, що їх вишлють або до Солуня, або на Атос, де є монаша республіка, що схилиєть ся до Греції, а Росія по неї собі руку витягає. А в середині Росії що роблять, говорять багато і—крадуть, як ніколи. Оноді викрито крадіж 13½ мільйона рублів в київській градоначальстві. Недавно позичила мійська дума в Києві 25 мільйонів. а того пропало 13½ мільйона, як камінь в воді.

Що кажуть про мир, то недуже вір.

А що кажуть хоч всі держави згодні з тим, що слід би закінчити війну сего року перед зимою, та на тім короваю три три яблучка з раю, бо усі хочуть закінчити війну, з побідю, а се не можливе, казали, Росія хоче сама заключити мир, та вона знає, хто від слова відкочить, того шкура обскочить, і пускає знов між народ голоси близької побіди, захопила Трапезунт від Турків тай велчаєть ся, як заяць хвостом. А народ мовчить і чекає, що буде. Так чи сяк в Росії буде революція.

Ось вам війну билиця не казка, як бубликів вязка!

Оголошення.

Маємо на складі до розпродажи:

- 1) Православний Календарь на р. 1916. Виданий заходом полонених табору Вецляр.—Ціна 20 фен.
- 2) Модестови Менцинському—видана тамже.—Ціна 15 фен.
- 3) Тарасові Шевченкові в 102 роковини, видана тамже—Ціна 20 фен.
- 4) Дідова казка II-тка видана тамже ціна 10 фен.
- 5) З минулого II-тка видана тамже ціна 10 фен.
- 6) Звідки пішло імя Україна.—Ціна 15 фен.
- 7) Що тепер дієть ся в Росії.—Ціна 10 фен.
- 8) Німецькі переклади для солдатів.—Ціна 15 фен.
- 9) Полонений. Голос пробудженого Українця. полон. табору Зальцведель.—Ціна 8 фен.
- 10) М. Возняк. Наша рідна мова.—Ціна 8 фен.
- 11) Др. Шпшманов. Роля України в болгарським відродженню.—Ціна 12 фен.
- 12) Др. М. Лозинський. Галичина в життю України.—Ціна 40 фен.
- 13) «Просвітний Листок», часопись табору Вецляр.—Ціна 5 фен.
- 14) «Вільне слово», часопись Зальцведельського табору.—Ціна 2 фен.
- 15) «Розсвіт», часопись табору Рантат.—Ціна 2 фен.
- 16) «Розвага», часопись табору Фрайштат.—Ціна 2 фен.
- 17) «Вістник Союзу Визвдл. України».—Ціна 5 фен.

Усе те можна замовляти також з робітничих команд.